

Planstrategi for Råde kommune for kommunestyreperioden 2024-2027

Vedtatt: 05.12.2024

Innhold

1.	Råde – bygda mellom byene	3
1.1	Planlegging for å nå Visjon Råde 2037	3
1.2	Medvirkning til planstrategien	4
2.	Kommunens plan- og styringssystem	4
2.1	Plansystemet	5
2.2	Kommuneplan for Råde	5
2.3	Kommunale føringer	6
3.	Overordnede føringer	9
3.1	Internasjonale føringer	9
3.2	Nasjonale forventninger	10
3.3	Regionale føringer	11
4.	Muligheter og utfordringer mot 2037	12
4.1	Leve hele livet i Råde = Sosial bærekraft	12
4.2	Attraktive Råde = Økonomisk bærekraft	14
4.3	Grønne Råde = Miljømessig bærekraft	17
5.	Prioriterte planoppgaver 2024-2027	18
5.1	Plangrep i kommunestyreperioden	19
5.2	Kommuneplanen	19
5.3	Oversikt over planbehov 2024-2027	20
5.4	Oversikt over kommunens eksisterende temaplaner, handlingsplaner og overordnede planer	20

1. Råde – bygda mellom byene

Visjon Råde 2037 er en visjon for Råde kommune, sett i et 25 års perspektiv. Visjonen er et overordnet mål og en samlede drivkraft for lokalsamfunnet frem mot året 2037, uavhengig av styringsflertallet i kommunen. Visjonen ble vedtatt i 2013.

VISJON RÅDE 2037

I 2037 er Råde kjent som bygda med det store hjertet og 'Østfolds matfat' - knutepunktet som tilbyr barn en trygg og god oppvekst i nærheten av naturen.

Figur 1. Visjon Råde 2037

1.1 Planlegging for å nå Visjon Råde 2037

Hvert fjerde år, innen ett år etter konstituering av nytt kommunestyre, skal kommunen ifølge plan- og bygningsloven utarbeide en *planstrategi*. Hensikten med kommunal planstrategi er at kommunestyret i en tidlig fase tar stilling til hvilke nye planer som skal igangsettes, hvilke planer som må revideres og ressursbruk knyttet til planarbeidet, i henhold til ønsket overordnet utvikling.

Planstrategien er ikke en *plan*, men et hjelpemiddel for å prioritere planarbeid og et styringsverktøy, og er derfor retningsgivende for kommunens prioritering av planoppgaver og har ingen direkte rettsvirkning for kommunens innbyggere.

Planlegging i Råde kommune skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Planer skal være oppdatert og aktuelle, og det er derfor hensiktsmessig at det ryddes opp i eksisterende planer.

Planstrategien inkluderer ikke fag/temaplaner, virksomhetsplaner og interkommunale planer som legges fram til orientering hos de folkevalgte, og heller ikke de lovpålagte planene som skal utarbeides årlig eller fireårlig.

1.2 Medvirkning til planstrategien

Planstrategien har vært diskutert internt i faggrupper og i kommunens ledergruppe på kommunalområdenivå.

Kommunen har ifølge til plan- og bygningsloven § 10-1 plikt til å innhente synspunkter fra statlige og regionale myndigheter, samt nabokommuner. Det er opp til kommunen hvordan og på hvilket tidspunkt dette skal gjøres, men kommunen plikter å gjøre forslag til planstrategi offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling. Planstrategien ble lagt ut til høring 09.09.2024, med høringsfrist 09.10.2024.

Planstrategien ble diskutert i regionalt planforum for Østfold 17.09.2024, hvor offentlige myndigheter og nabokommuner deltok.

2. Kommunens plan- og styringssystem

God ledelse og gode plan- og styringsprosesser er en forutsetning for at Råde kommune skal ivareta rollen som tjenesteyter, samfunns- og demokratiutvikler. God virksomhetsstyring ivaretar både de folkevalgtes ansvar for strategisk styring og prioritering, og kommunedirektørens ansvar for å iverksette politiske vedtak. Dette skaper også forutsigbarhet for befolkningen og økt mulighet til medvirkning og demokratisk engasjement.

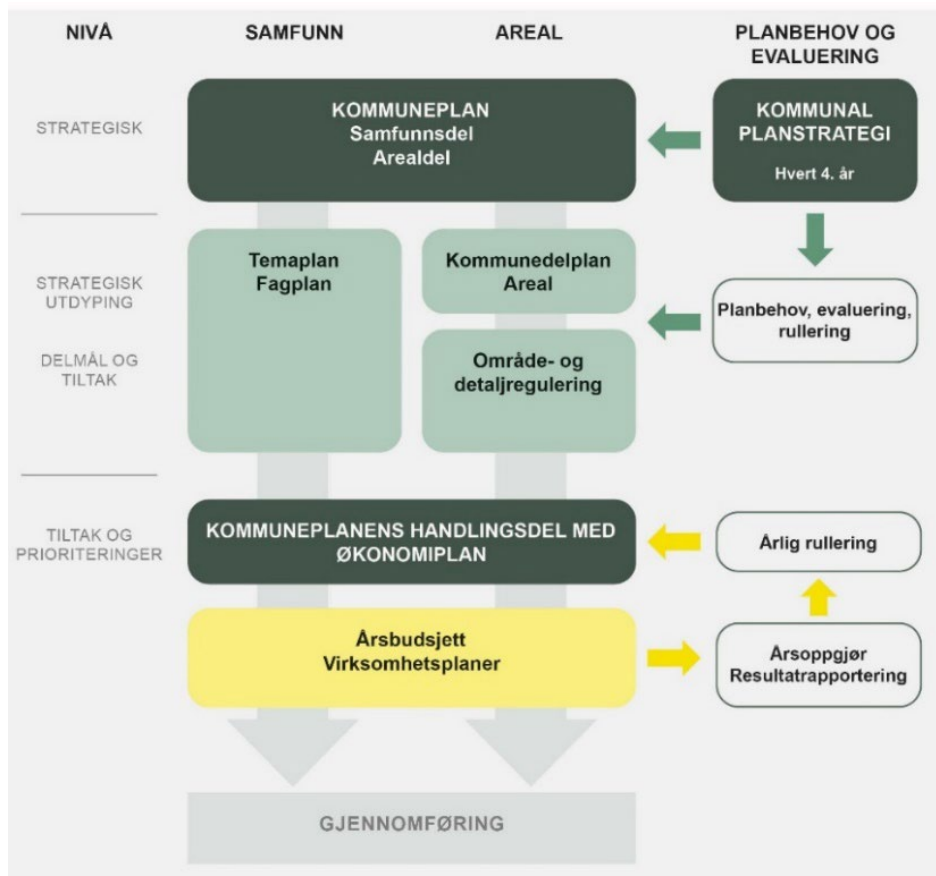
Gjennom planstrategien får kommunen anledning til å gjennomgå og koordinere plansystemet, på tvers av fag og tjenesteområder, og på tvers av nivåer. Systemet er utarbeidet med den hensikt å unngå flere plannivå enn nødvendig, og arbeide mest mulig effektivt. Planprosesser er ressurskrevende, det er derfor avgjørende å foreta riktige prioriteringer gjennom planstrategien, og sette av tilstrekkelige ressurser til gjennomføring.

Overordnede føringer for arbeidet:

- Vi legger FNs bærekraftsmål til grunn i vår planlegging.
- Vi skal ha et fokus på samhandling og involvering med innbyggere og aktører i kommunen. «Vi i Råde» skal være et tema i alle planer.
- Vi prioriterer utvalgte og tverrfaglige planer koblet opp til satsningsområdene i samfunnsdelen med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlag.
- Økonomi- og virksomhetsplanlegging skjer i tråd med kommuneplanens samfunnsdel.
- Virksomhetsplanene skal benyttes aktivt i kommende planperiode som et verktøy for å jobbe med satsningsområdene.
- Vi jobber systematisk med utfordringsbildet og løpende evaluering for å sikre at kommunen som organisasjon jobber der utfordringene er størst. Oppgaven er sjefen!

2.1 Plansystemet

Kommunenes plansystem er i dag bygget opp med bakgrunn i plan- og bygningslovens system med kobling til økonomiplanleggingen etter kommuneloven med handlingsplan og årsbudsjett. Råde kommune har mange gjeldende planer (se oversikt over planer i vedlegg 1). Plansystemet med ulike typer planer og sammenhengene mellom dem er illustrert i figur 2. For mer info om de fire plannivåene se vedlegg 2.

Figur 2. Det kommunale plansystemet (KS kommuneplanlegging).

2.2 Kommuneplan for Råde

Kommuneplanen er kommunens øverste strategiske styringsdokument og angir det overordnede og langsiktige målbilde, og skal gi retning til utviklingen av kommunen. Kommuneplanen er forankret i plan- og bygningsloven og utarbeides vanligvis for en periode på 12 år.

Kommuneplanen har en samfunnsdel og en arealdel, som sammen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Samfunnsdelen beskriver utfordringer, langsiktige mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Andre planer skal aktivt forholde seg til målene nedfelt i kommuneplanens samfunnsdel og bidra til at målene følges opp, blant annet gjennom arealstrategien. Arealdelen er juridisk bindende og fastsetter hovedtrekkene i arealdisponeringen. Arealdelen detaljeres gjennom kommunedelplaner og område- og detaljreguleringer.

Samfunnsdelen

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i kommunestyret i juni 2020.

Utviklingen av Rådesamfunnet må foregå slik at kommende generasjoner også kan leve et godt liv her. Derfor er samfunnsdelen basert på begrepet «bærekraftig utvikling». Vi skal ta sosiale, økonomiske og miljøvennlige hensyn slik at vi får en bærekraftig utvikling der vi imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

Samfunnsdelen er delt inn i tre satsingsområder, som hver knyttes opp mot de tre dimensjonene i bærekraftbegrepet:

Leve hele livet i
Råde

Attraktive
Råde

Grønne
Råde

- **Leve hele livet i Råde** viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften.
- **Attraktive Råde** viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft.
- **Grønne Råde** viser hvordan vi skal jobbe med miljømessig bærekraft.

Det er utarbeidet mål og strategier for hvert av satsingsområdene, samt strategier for areal- og transportplanleggingen.

I tillegg er det i samfunnsdelen vedtatt tre gjennomgående temaer:

- **Samhandling**
- **Barn og unge**
- **Et trygt Råde**

Disse temaene skal ivaretas i all planlegging kommunen gjør. Det innebærer at nye planer som utarbeides skal svare ut disse gjennomgående temaene.

Arealdelen

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt i kommunestyret i desember 2023.

For at Råde skal styrke sin attraktivitet som «bygda mellom byene», angir samfunnsdelen tydelige areal- og transportstrategier. Disse strategiene følges opp i arealdelen. Kommunens arealer er en begrenset ressurs, og det er viktig å forvalte arealene riktig i et langsiktig perspektiv. I Råde fokuserer vi på fortetting, boligbygging, bevaring av vårt viktige landskapslandskap samt sjønære områder, og å legge til rette for utvikling gjennom næring og offentlig/privat tjenesteyting.

2.3 Kommunale føringer

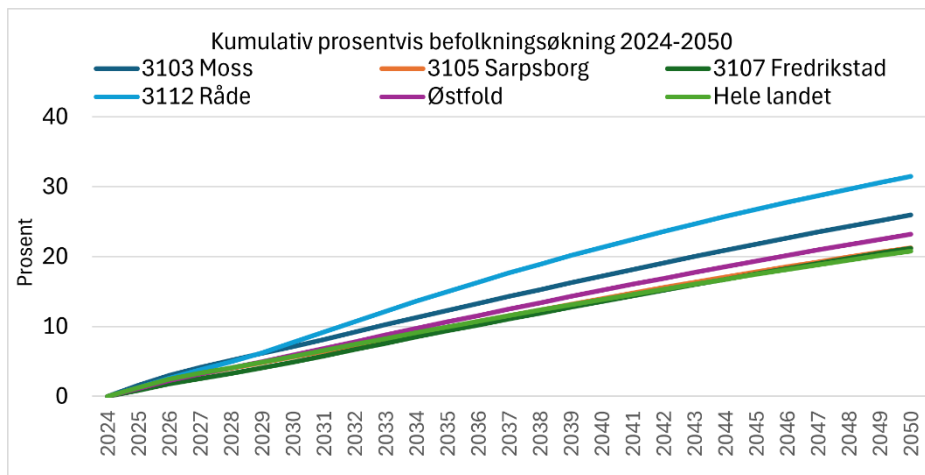
I tillegg til kommuneplanen er det andre kommunale føringer som er retningsgivende for utviklingen i kommunen.

Demografi og befolkningsvekst

Kommunens demografiske sammensetning og befolkningsutvikling påvirker hvordan kommunen skal planlegge for fremtiden, og vil kreve tilpasning i arealbruk, infrastruktur og tjenestetilbud.

Kommunen må vurdere arealbruk og miljøutfordringer for å håndtere veksten effektivt. Strategisk planlegging må derfor være målorientert og tilpasses bærekraftig utvikling.

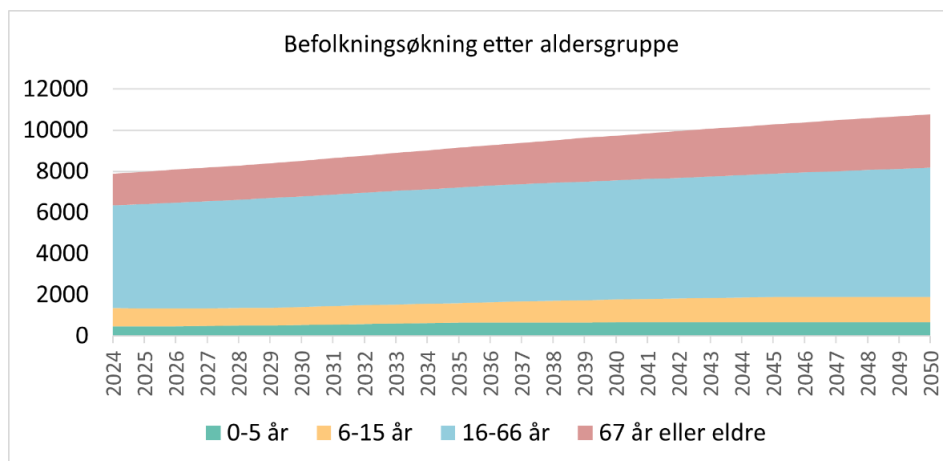
Råde er en svært sentralt plassert kommune. Det har gjort at innflytting har påvirket befolkningsutviklingen positivt. Råde har gunstige betingelser for befolkningsvekst og innflytting, og vil derfor med stor sannsynlighet være blant kommunene som vil få vekst i folketallet. Pr. 4. kvartal 2023 hadde Råde kommune 7883 innbyggere. I neste kommunestyreperiode legger kommunedirektøren hovedalternativet fra SSB for befolkningsprognoser til grunn med et forventet folketall på 10779, altså en økning på 2896 innbyggere, frem mot 2050. Dette gir en gjennomsnittlig økning i befolkningen på 1,2 %, som kan stige mot slutten av planperioden pga. planlagt boligutvikling i kommunen.

Figur 3. SSBs høye alternativ (HHMH) for befolkningsframskrivinger 2024-2050 illustrert med kumulativ økning i prosent, hvor 2024=0.

Råde ligger omtrent midt mellom byene Moss, Sarpsborg og Fredrikstad. Dette gjør at kommunen kan anses å være attraktiv for ulike deler av befolkningen i regionen. Det vil si at veksten i Råde også kan komme av vekst i byene rundt.

Framskrivningene viser at det vil være noe vekst i aldersgruppen 16-67 frem mot 2050. Imidlertid vil befolkningsveksten i hovedsak komme i de eldre aldersgruppene, de over 67 år. En hovedutfordring med økende antall eldre i Råde, er at kommunen må legge inn en økt innsats for å etablere gode boligtilbud og tjenester for denne aldersgruppen.

Figur 4. SSBs befolkningsprognose for Råde til 2050, fordelt etter alder.

Vi i Råde

«Vi i Råde» er et holdnings- og verdiskapende arbeid som skal fremme innovasjon og nye arbeidsmetoder. *Snakker vi sammen, skaper vi sammen* er kommunens grunnpilar i alt arbeid vi gjør, og danner grunnlaget mot å nå Visjon Råde 2037. Sentralt for «Vi i Råde» er å utvikle metoder for samhandling og nyskaping. Innbyggere skal involveres som likeverdige parter i store og små fellesskap, dette fordi innbyggerne og kommunen er gjensidig avhengig av hverandre i løsningen av fremtidens oppgaver.

Samhandling

Samhandling iverksettes når oppgaver krever ulik kompetanse for å bli løst. Som kommune skal vi jobbe aktivt for å invitere inn aktuelle personer som trengs for å løse oppgaver best mulig. Den enkeltes kompetanse og kunnskap bidrar til en større forståelse, som gir merviten og bredere grunnlag for gode løsninger. Alle involverte parter har et felles ansvar for gjennomføring og helhet.

Våre verdier; raushet, glede og respekt ligger til grunn for all aktivitet vi gjør. Vi jobber sammen, skulder ved skulder som likeverdige parter. Vi anerkjenner hverandres kompetanse og bygger tillit gjennom å ha en undersøkende holdning til hverandre. Struktur og system for samhandling videreutvikles i tråd med hvilke oppgaver som skal løses. Kommunens ledelse går foran som rollemodeller og legger til rette for samhandling i oppgaveløsningen.

*Vi i Råde løser oppgaver sammen som likeverdige parter
i små og store fellesskap.*

Innovasjon og digitalisering

For å møte de utfordringene som kommer med stadig knappere ressurser, er kommunen nødt til å forenkle og forbedre arbeidsprosessene, samt å utnytte digitale muligheter der det lar seg gjøre. Dette er et langsiktig omstillingsarbeid som krever kompetanse innen både organisasjon og teknologi.

Smartbygda Råde

Smartbygda Råde er et samarbeid mellom Råde kommune, privat næringsliv, innbyggere og akademia. Råde kommune hadde i lengre tid jobbet med innovasjon for å møte fremtiden, og i mai 2023 knyttet Råde kommune seg til kompetansemiljøet BJØRK Innovation og Smartbygda Råde ble skapt.

Syv prosjekter har blitt etablert basert på innspill fra kommuneledelsen, næringslivet, akademia og innbyggere i en prosess som har involvert omtrent 200 personer. Disse syv spennende prosjektene skal gjøre Råde til en bedre bygd å bo i:

1. Prosjekt multibbygg/helsehus
2. Prosjekt sentrum
3. Prosjekt mobilitet/sysselbygda
4. Prosjekt smart energi
5. Prosjekt digital innbyggerinvolvering
6. Prosjekt sosial bærekraft/mental helse for unge
7. Prosjekt blågrønn næring

Disse er de første prosjektene i porteføljen til Smartbygda Råde programmet og det vil kontinuerlig fylles på med flere prosjekter etter hvert.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen har et generelt ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Trusler mot samfunnsliv og samfunnsstrukturer endres, og det er dermed viktig å arbeide med og for forebygging og økt trygghet for innbyggerne i Råde. «Et trygt Råde» er derfor et gjennomgående tema for all planlegging.

Planlegging skal bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene. Klimatilpasning er et viktig element i både arbeidet med helhetlig ROS-analyse og beredskapsplanen, samt gjennom planprosessen for kommuneplanens arealdel. Klimatilpasning er også et viktig tema for arealplaner som utarbeides av private og kommunen selv.

3. Overordnede føringer

I arbeidet med kommunal planlegging er det mange ulike hensyn vi må forholde oss til. Føringer for kommunal planlegging settes gjennom lover, forskrifter, politiske vedtak og overordnede styringssignaler fra stat, fylke og kommune.

3.1 Internasjonale føringer

Regjeringen har gjennom internasjonale avtaler forpliktet Norge til å følge opp arbeidet med FNs 17 bærekraftsmål, Parisavtalen og Naturavtalen. Regjeringen har bestemt at bærekraftsmålene skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, og legges til grunn for all samfunns- og arealplanlegging.

For å skape bærekraftig utvikling må verdenssamfunnet jobbe med tre dimensjoner av bærekraft:

- Økonomisk bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Jevnere fordeling av ressurser samt god og trygg tilgang til offentlige tjenester, som helse og utdanning, er viktige forutsetninger for et fredelig og rettferdig samfunn.
- Sosial bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Menneskerettighetene er det viktigste utgangspunktet for dette. Sosiale forhold sier dermed noe om hvordan mennesker har det i et samfunn, og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet de lever i.
- Miljømessig bærekraftig utvikling handler om å ta vare på naturen og klimaet som en fornybar ressurs for mennesker. Overbyggende for disse tre dimensjonene er bærekraftsmål 17 «samarbeid for å nå målene».

Bærekraftsmålene blir brukt som en ramme for arbeidet med kommunens egne lokale mål og strategier. Noen av bærekraftsmålene vil berøre Råde kommune mer enn andre. Målene må derfor tilpasses de lokale utfordringene. Samfunnsdelen viser hvilke bærekraftsmål som gjelder for de ulike delmålene i planen.

Figur 5. Hvordan økonomi og samfunn henger sammen med, og er avhengig av biosfæren. Biosfæren er de områdene på jorda der organisk liv eksisterer, og er summen av alle økosystemene våre. – Modellen er utarbeidet av Stockholm Resiliens Centre.

Naturavtalen som ble inngått i desember 2022 under FNs naturtoppmøte (COP15), er et globalt rammeverk for å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2030. Dette er en ambisiøs avtale der 196 land har forpliktet seg til tiltak som skal bevare, restaurere og fremme bærekraftig bruk av naturressurser. Avtalen har 23 mål som dekker alt fra vern av naturområder til bærekraftig arealbruk og reduksjon av forurensning.

Viktige tematikker i Naturavtalen er:

- Bevare viktige naturområder og økosystemer.
- Bærekraftig arealbruk.
- Restaurering av ødelagte naturarealer.
- Styrke lokal kunnskap og engasjement.
- Oppfølging og måling av biologisk mangfold.

3.2 Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år frem nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal blant annet følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og gi grunnlag for innsigelser fra statsforvalteren. Nasjonale forventninger til planleggingen gir føringer for arealbruken og samfunnsutviklingen på regionalt og kommunalt nivå.

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 har regjeringen lagt frem fem overordnede perspektiver som utgangspunkt for 72 forventninger:

- Samordning og samarbeid i planlegging
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

I tillegg er det en rekke lover og statlige planretningslinjer som legger føringer for den kommunale planleggingen, og som kan gi grunnlag for innsigelser.

Regjeringen viser til viktige utfordringer for kommunene fremover, blant annet med å nå bærekraftsmålene, om reduserte klimagassutslipp og bevaring av karbonrike arealer, ansvarlig forbruk, ressursbruk, bevaring av natur og naturmangfold og mindre ulikhet.

I tillegg vil kommunene møte store samfunnsutfordringer som aldrende befolkning med større forventet omsorgsbehov og mangel på arbeidskraft innen ulike tjenesteområder i kommunene.

3.3 Regionale føringer

1. januar 2024 ble Viken fylkeskommune splittet opp og Østfold fylkeskommune ble på nytt opprettet. Arbeidet med nytt regionalt plangrunnlag for Østfold pågår, men frem til det er vedtatt, er det fylkesplan «Østfold mot 2050» (vedtatt 2019) som gjelder.

I regional planstrategi for Viken 2020-2024 «Veien til et bærekraftig Viken» ble det vedtatt at det skulle utarbeides tre regionale planer. Disse planene skulle erstatte de mange eldre areal- og temaplaner for de tre fylkeskommunene Akershus, Buskerud og Østfold. Da det ble klart at Viken skulles deles opp igjen til de tre opprinnelige fylkeskommunene ble det vedtatt av fylkestinget at arbeidet med de nye regionale planene skulle fortsette, og resultere i et plangrunnlag for de nye fylkene. Plangrunnlaget ble oversendt de nye fylkene, hvorpå Østfold fylkeskommune valgte å bruke plangrunnlaget som utgangspunkt for arbeidet med følgende tre regionale planer:

- Regional plan for kompetanse og verdiskaping
- Regional plan for areal og mobilitet
- Regional plan for økt livskvalitet og likeverd

Råde kommune deltar i arbeidet med plangrunnlag for nye Østfold fylkeskommune.

Regionalt og interkommunalt samarbeid

Mosseregionen interkommunale politiske råd

Kommunene Moss, Vestby, Våler og Råde samarbeider om å styrke Mosseregionen gjennom Mosseregionen interkommunale politiske råd (MIPR). Hensikten er å utvikle regionen som bærekraftig, attraktiv og konkurransedyktig, samtidig som man jobber med å utvikle og utnytte de

lokale fortrinnene som regionen har. Regionrådets formål er å utvikle regionen til beste for innbyggerne og de samarbeidende kommunene.

Klima Østfold

Klima Østfold er samarbeidet mellom 12 Østfoldkommuner, Østfold fylkeskommune og Statsforvalteren i Oslo og Viken om innsatsen for å begrense klimaendringene. Klima Østfold jobber for å gjennomføre tiltak, bevisstgjøre, engasjere og tilrettelegge slik at alle kan bidra – det offentlige så vel som næringsliv og innbyggere.

MORSA

Samarbeid i Vannområdeutvalget Morsa med mål om å bidra til å sikre god økologisk og kjemisk tilstand i Vansjø/Hobøl- og Hølenvassdragene.

Kystsonenettverk for Oslofjorden

26 kystkommuner, fylkeskommunene og Statsforvalterne langs Oslofjorden, Oslofjordens Friluftsråd og Miljødirektoratet, har etablert et nettverket som skal jobbe for å bedre allmennhetens tilgang til fjorden.

Folkehelsenettverk i Østfold

Samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen innenfor feltet folkehelse.

4. Muligheter og utfordringer mot 2037

Råde er «Bygda mellom byene» og en kommune med mange kvaliteter. Vi har historiske kulturminner, nærhet til et variert naturlandskap med både skog, innsjø og kyst, engasjerte innbyggere og et næringsliv i stadig utvikling. Høy trivsel, stedstilhørighet og tilgang til friluftsliv er «bygdekvaliteter» som verdsettes høyt.

I de følgende kapitlene er bærekraftperspektivene benyttet som utgangspunkt for beskrivelse av utfordringsbildet innenfor kommunens tre satsingsområder. For hvert satsingsområde er det gjort en vurdering av planbehovet basert på føringer fra samfunnsdelen og utfordringer kommunen står ovenfor de neste 4 årene.

4.1 Leve hele livet i Råde = Sosial bærekraft

I Råde skal alle ha like muligheter gjennom samhandling, likeverd og fellesskap. Vi skal skape lokale arenaer, kulturopplevelser og fritidstilbud for alle. Barn og unge er fremtiden i Råde og de skal ha trygge omgivelser med gode oppvekstvilkår. Samtidig må vi jobbe med å forebygge ensomhet og tilrettelegge for gode omsorgstjenester. Vi må jobbe for at det skal være attraktivt å etablere seg og leve hele livet i Råde.

Strategisk folkehelsearbeid

De aller fleste som bor i kommunen trives og er fornøyd med livene sine, og har høy tillit til politikere, administrasjon og samfunnsinstitusjoner. Innbyggerne i Råde ligger blant de høyeste på statistikken for god livskvalitet i undersøkelsen «Oss i Østfold» 2019.

Kommunen vil i årene fremover ha en økende andel eldre, og økningen vil komme noe tidligere enn hos omkringliggende kommuner. «Morgendagens eldre» antas å være relativt friske i høy alder, og kan være en ressurs i lokalmiljøet. Kommunen vil likevel oppleve økt press på tjenestene og behov for aldersvennlige boliger pga. økende antall eldre.

For befolkningen over 70 år kan man se at 15,8% oppgir at de av og til, ofte og svært ofte føler seg isolert. Kommunens helseoversikt viser også at 40% av innbyggerne over 75 år bor alene, og ellers en gradvis økning i antall aleneboende over 45 år. Ungdataundersøkelsen fra 2022 viser at 23% av deltagerne fra Råde opplever seg plaget av ensomhet. Det er et ønske både hos eldre og unge om flere møteplasser i kommunen.

Råde har omtrent lik andel barn som andre kommuner, og det er full barnehagedekning. Andel barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt, er noe lavere enn resten av landet.

Gjennomføringsgraden av videregående utdanning er lavere i Råde enn for landet. Dette betyr antagelig at fortsatt satsing på barnehage og skole vil være et nødvendig grep også i fremtiden.

I Strategiske folkehelseplan 2020-2037 er det vedtatt følgende 5 hovedutfordringer for de kommende årene:

- Motvirke sosial ulikhet i helse
- Møte en økende andel eldre og personer med demens
- Bidra til gode oppvekstvilkår for alle barn og unge
- Legge til rette for at innbyggerne skal mestre egne liv i eget hjem, så lenge som mulig.
- Bidra til å forebygge psykisk uhelse, muskel- og skjelettplager og overvekt hos innbyggerne

Målene og strategiene fra folkehelseplanen innarbeides i økonomiplanen og virksomhetenes planlegging.

Helse og omsorg

I Råde vil en økende del av befolkningen være eldre, og spesielt over 80 år. Det er derfor behov for å se nærmere på utfordringene som kommer av denne befolkningsveksten. Kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» og Meld. St. 24 «Felleskap og meistring - Bu trygt heime» vil være en sentral del av dette arbeidet for å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre lever gode liv og deltar i fellesskapet. Her vil det også være viktig med gode prosesser som involverer innbyggerne.

Det er i dag en lav dekningsgrad for sykehjemsplasser i Råde, og man kan forvente at dekningsgraden vil synke i takt med at andelen eldre øker. Det er imidlertid vedtatt å etablere et nytt helsehus med sykehjemsplasser. Helsehuset skal være et flerbruksbygg på tvers av generasjoner hvor flere helsetjenester er samlokalisert. Nytt helsehus er et av de syv innovasjonsprosjektene i Smartbygda Råde.

Man ser fortsatt en oppgaveforskyving fra spesialisthelsetjenesten til primærhelsetjenesten. I tillegg er det behov for økt kompetanse på spesialiserte oppgaver og rekruttering av kompetent personell. Det utarbeides derfor stadig nye og innovative løsninger for helsetjenester.

Oppvekst

I Visjon Råde 2037 skal Råde strekke seg mot å bli en foregangskommune for gode oppvekstforhold. I dette arbeidet kreves det samhandling på tvers av alle våre kommunalområder, og godt planarbeid med strategiske mål vil være avgjørende. Kommuneplanens samfunnsdel skal synliggjøre utviklingstrekk, og inneholde konkrete mål og tiltak som vil sette føringer for arbeidet med kommunens oppvekstforhold.

Stedsutvikling, bolig og nærmiljø

I befolkningsundersøkelsen «Oss i Østfold» svarer de fleste at det er godt å bo i Råde og at de har god livskvalitet. Innbyggerne føler trygghet og tilhørighet, de opplever å bo i ei bygd med nærhet til natur og landlige kvaliteter.

Enkelt sagt betyr livskvalitet å ha det bra, ha ressurser til å håndtere hverdagslivets utfordringer, føle tilhørighet, oppleve mening, kunne utvikle seg og være i gode relasjoner. Lokalsamfunnet og nærmiljø har stor betydning for befolkningens livskvalitet og psykiske helse. Det blir derfor viktig at kommunen legger vekt på en god utvikling av kommunens lokalsentre som fokuserer på å forsterke de sosiale møteplassene, sikre grøntområder, friluftsområder og infrastruktur og et balansert bosettingsmønster for å motvirke sosial ulikhet. I tillegg blir det viktig å utnytte arealene godt, slik at landbruksarealene rundt områdesenteret tas vare på.

Det er et overordnet mål i norsk boligpolitikk at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Å ha en bolig regnes som en forutsetning for helse, utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse. En stor utfordring ved dagens boligpolitikk er at flere opplever å leve under boforhold som anses som utrygge. Kommunen har her et ansvar for å sørge for at det finnes kommunale boliger som skal være trygge, samt å skape gode bomiljøer ellers i kommunen.

Boligsosial handlingsplan 2021-2031 ble vedtatt i 2021, hvor hovedmålet er å fastlegge kommunens ambisjon i det boligsosiale arbeidet de ti neste årene. Planen er både være en strategisk plan og en handlingsplan for det boligsosiale arbeidet i tiltak for grupper med ulike behov. Målene i boligsosial handlingsplan skal støtte opp om nasjonale målsettinger og relevante mål i kommuneplanens samfunnsdel 2020-2037. Handlingsplanen må oppdateres i takt med kommunens befolknings- og boligutvikling. Målet med kommunens boligsosiale handlingsplan er å gi:

- en helhetlig boligpolitikk ved god utnyttelse av kommunens boligmasse og målrettet og effektiv og samordnet bruk av virkemidler og ressursene
- en felles, konkret strategi for det boligsosiale arbeidet i kommunen, og implementere boligsosial satsing i det ordinære planverket.
- mål og tiltak for å møte boligbehovet til vanskeligstilte gjennom å tilby varierte boligtilbud i trygge bomiljø.

Planbehov Leve hele livet i Råde

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres for å ivareta temaene helse, omsorg og oppvekst.

4.2 Attraktive Råde = Økonomisk bærekraft

For Råde handler økonomisk bærekraft om å tilrettelegge for at det kan skapes arbeidsplasser og næringsutvikling. Vi vil gjøre Råde attraktiv for både nye og eksisterende næringsliv. Råde har en sentral plassering og det blir viktig å utnytte denne nærheten til byene rundt. Råde skal være et attraktivt sted å stoppe og oppleve noe. Samtidig må Råde ha et fokus på kompetanse og ressurser i Rådesamfunnet og hvordan alle kan være med å bidra. Vi ønsker å fokusere på kvalitetene i landbruket, marin og maritime muligheter og opplevelsesnæringen.

Kommunene står ovenfor en tid med lavere økonomisk vekst og trangere økonomiske rammer. Dagens måter å produsere kommunale tjenester på vil ikke være økonomisk bærekraftige i årene som kommer. Reduserte økonomiske rammer og handlingsrom, demografiske endringer, nasjonale

bemanningsnormer og høye krav til velferdsstatens tilbud, krever nye og innovative løsninger for kommunens samfunnsoppdrag.

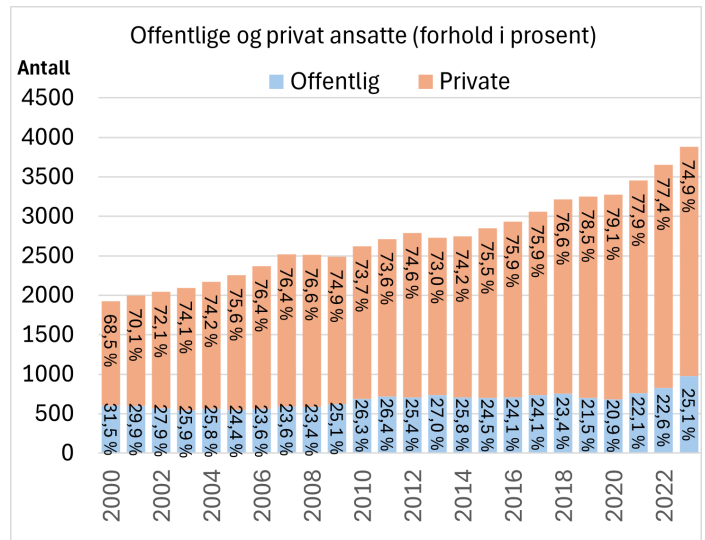
Skal man oppnå økonomisk bærekraft vil det kreve modige og tydelige prioriteringer. Kommunen må i de kommende årene intensivere arbeidet med å finne nye effektive løsninger, innovative tiltak, erverve ny kunnskap samt øke satsingen på digitalisering og teknologi. Et fokus på samhandling og gjensidig tillit mellom politisk og administrativ ledelse sikrer målrettet og faglig god tjenesteleveranse og måloppnåelse. På samme måte vil det være viktig med godt tverrfaglig samarbeid, og samhandling med frivillighet, næringsliv og andre samfunnsaktører.

Næringsutvikling og sysselsetting

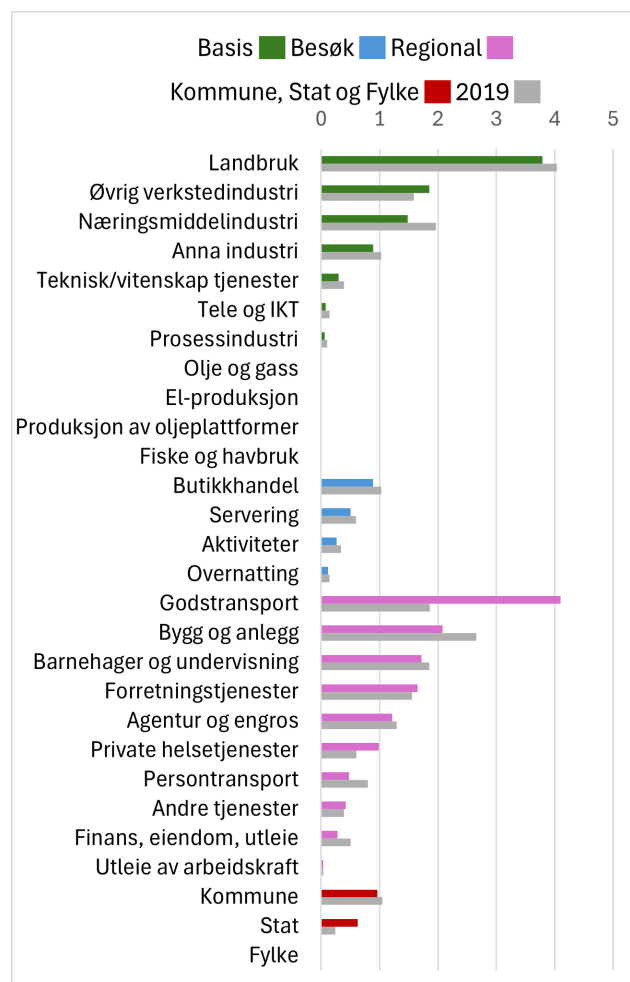
Råde kommune jobber aktivt for å være en attraktiv næringskommune. *Ja når vi kan, nei når vi må!* Dette har ført til at kommunen de siste årene hatt en svært positiv næringsutvikling. Råde har hatt sterk vekst i antall arbeidsplasser siden 2000, spesielt i næringslivet. Ved slutten av 2023 var det 2907 arbeidsplasser i næringslivet i Råde, som er en økning på 1588 arbeidsplasser fra 2000 på 1319.

Råde er bygda mellom byene, noe som gjør at Råde er veldig attraktivt for inn- og utpendling. Råde kommune har en høy utpendling og en tilsvarende høy innpendling. Dette kan tyde på at Råde har blitt en mer attraktiv kommune å jobbe i for folk utenfra, og det vitner om et stort potensial for å få bosatt mange av disse i kommunen. Det blir derfor viktig å fortsette arbeidet med å utvikle Råde som en kommune der det både er godt å bo og arbeide, samtidig som man fortsetter med knutepunktutvikling slik at arbeidsreiser i hverdagen kan forløpe effektivt.

Åkebergmosen er i dag et regionalt næringsområde. Området har blitt utvidet ved at det i nylig vedtatt kommuneplanens arealdel er lagt inn store arealer til næring i tilknytning til eksisterende næringsområde. I arealdelen har kommunen også lagt inn andre nye

Figur 6. Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Råde. Kilde: regionalanalyse.no

Figur 7. Lokaliseringskvotienter i 2023 for ulike bransjer i Råde sammenliknet med 2019. Bransjer med lokaliseringskvotient over 1 er bransjer som Råde har relativt mye av.

næringsområder, på Sognshøy og Jonsten. Det er lagt inn områder med kombinert formål, der kommunen har tilrettelagt for at ulike typer av næringsvirksomhet kan etablere seg.

Figuren 7 viser bransjestrukturen i Råde, hvor en stor andel av arbeidsplassene i Råde er i bransjer som landbruk, næringsmiddelindustri, øvrig verkstedindustri og anna industri i basisnæringene.

Det er relativt få arbeidsplasser i besøksnæringene, men større andel i butikkhandel enn landet for øvrig.

Råde har høyest lokaliseringskvotient i bygg og anlegg. Det er også en stor andel arbeidsplasser i barnehager og undervisning, forretningstjenester og agentur og engros.

Råde kommune er en viktig landbrukskommune. Dyrket mark, gode skogsområder og tilgang til friluftslivet er kvaliteter som kan utnyttes.

Mulighetskartleggingen for kystsonen i Østfold

Langs kysten og i sjøen er det oppvekstområder for fisk og andre arter som er viktig å ivareta. I tillegg er det her viktig å ivareta områder for marint biologisk mangfold. Vannmiljø må kontinuerlig ivaretas og forbedres både ved kysten og i ferskvann.

Det blir et stadig større fokus på potensialet for økt vekst og verdiskaping knyttet til marine næringer. I 2020 publiserte NIVA rapporten *Mulighetskartlegging for kystbaserte næringer i Østfold*, som et resultat av at kommunene langs Østfoldkysten og Viken fylkeskommune ønsket å utrede hvilke muligheter som finnes for utvikling av kystbaserte næringer fra Moss i nord til Halden i sør. Målet med utredningen var å: 1) beskrive fysiske, kjemiske og biologiske forhold langs kyststrekningen, 2) peke ulike muligheter for utvikling av kystbasert næringsvirksomhet, 3) beskrive viktige rammebetingelser og 4) gi en samlet vurdering av muligheter og begrensninger for kystbasert næringsvirksomhet.

For å nå målene om økt verdiskaping innenfor de blå næringene er det viktig at næringsaktører og gründere er innovative og satser på fremtidsrettede løsninger som både er miljømessig og økonomisk bærekraftige. Samtidig er det viktig at kommuner og fylkeskommune utarbeider konkrete strategier for utvikling av kystbaserte næringer i sin kommune/sitt fylke, og at det følges opp med å gjøre egnede arealer tilgjengelige og delta aktivt i reguleringsprosesser.

Råde har pr. i dag lite innslag av marine og maritime næringer, med størst fokus på båt og friluftsliv. Mulighetskartleggingen beskriver en rekke usikkerhetsmomenter for marine næringer langs Østfoldkysten, og kommunene må være forberedt på aktiv tilrettelegging og sannsynligvis bidra med betydelige ressurser over tid, både på plansiden og økonomisk.

Med bakgrunn i denne utredningen og et politisk ønske om å utvikle kommunens kystnære områder med tilrettelegging for marin næringsvirksomhet, er det behov for å revidere kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi og kommuneplanens arealdel.

Planbehov Attraktive Råde

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel

Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi og kommuneplanens arealdel skal rulleres for å ivareta temaet marine og maritime næringer.

4.3 Grønne Råde = Miljømessig bærekraft

Miljømessig bærekraft i Råde handler om å ivareta klima, naturen, kystlandskapet, kulturarven og friluftslivet slik at de som kommer etter oss har glede av det.

Kommuneplanens samfunnsdel og klima- og energiplanen setter viktige mål og strategier for klima, klimatilpasning og naturmangfold. For å oppnå målene i klimaplanen utarbeides det årlige klimabudsjett. Dette er en form for handlingsplan til klimaplanen som vedlegges kommunens økonomiplan og årsbudsjett. Klimabudsjettet inneholder tiltak, ansvarsfordeling, og hvilken betydning tiltaket vil ha for utslippene i kommunen.

Det har blitt gjennomført flere store og små klimatiltak i Råde kommune i forrige planperiode. Vi har blant annet byttet ut kommunens kjøretøy innenfor hjemmetjenesten og psykisk helse fra fossilbil til elbil. I forbindelse med dette ble det etablert ladepunkter på helsehuset. Det er i tillegg etablert ladepunkter på rådhuset, både hurtigladere og langtidsladere som er tilgjengelig for alle. Hjemmetjenesten har også fått elsykler i tjeneste som et klima- og helsetiltak, og det lånes ut gratis elsykler og annet utstyr fra BUA.

For nåværende planperiode er det flere klimatiltak som det jobbes med. Kommunen jobber gjennom innovasjonssamarbeidet Smartbygda Råde med et prosjekt kalt mobilitet/sykkelbygda, hvor fokuset er å redusere bilbruk og øke andelen som benytter seg av sykkel og gange. Grønne Råde utvikles videre gjennom utbygging av gang- og sykkelveinettet, f.eks. er det vedtatt å etablere gang- og sykkelvei fra Tomb til Karlshus. Miljøfokuset er sterkt i all planlegging kommunen gjennomfører, nytt helsehus er et annet eksempel. Her skal kommunen etablere et nytt helsehus hvor det benyttes klimavennlige og innovative løsninger.

For å forvalte og ivareta naturverdiene i Råde har det blitt utarbeidet og vedtatt en naturmangfoldplan. Planen er et godt styringsverktøy for naturforvaltningen i kommunen. Planen inneholder informasjon om utfordringer og trusselfaktorer for artsmangfoldet, naturverdier, viktige arealer for artsmangfoldet, sjelden natur i Råde, inngrepsfri natur, status for kartlegging. Det er også utarbeidet en kartløsning der man blant annet ser områder med høy, middels og lav verdi med tanke på naturmangfoldet. Planen inneholder en handlingsplan med konkrete tiltak som kommunen skal jobbe med i denne planperioden og i årene som kommer.

De undersøkelsene som er gjort i forbindelse med dette planarbeidet viser at en del naturkartlegging i Råde er utdatert og bør rekartlegges. Kommunen har derfor startet arbeidet med å gjennomføre tiltak i handlingsdelen og fikk tilskudd fra Miljødirektoratet til å fremskaffe oppdatert kunnskap om truede arter knyttet til sand- og strandmiljøer, særlig insekter som Råde har et særskilt nasjonalt ansvar for. Det har blitt gjennomført kartlegging i 2024. Vi vil fortsette arbeidet med å gjennomføre tiltak fra handlingsdelen i den nåværende planperioden.

Mål om å være en arealnøytral kommune

Råde kommune skal bidra til å nå det nasjonale målet om stans av tap av naturmangfold og har som mål å være en arealnøytral kommune. Å være en arealnøytral kommune innebærer at kommunen har et arealregnskap, som viser en oversikt over omfang og kvalitet på kommunens naturtyper, at vi gjenbruker og fortetter arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep framfor å endre og ødelegge natur, og at vi restaurerer natur der det er nødvendig.

Kommuneplanens samfunnsdel har flere mål og strategier som er i tråd med prinsippene om en arealnøytral kommune. Det må i fremtidige rullinger av kommuneplanen ha et fokus på hvordan man kan følge opp målet om å være en arealnøytral kommune sett i forhold til kommunens behov.

Det er behov for å utarbeide et arealregnskap/naturregnskap i forbindelse med rulling av kommuneplanens arealdel.

Kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap

Råde kommune har mange kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap. Det har lenge vært et ønske om å utarbeide en kulturminneplan for å få en oversikt over tilstanden til Rådes kulturminner og hvordan de eventuelt kan tilrettelegges for økt bruk og vern.

Planen skal styrke kommunens kunnskapsgrunnlag om kulturminner og sikre en effektiv, langsiktig og forutsigbar forvaltning av kulturminner i Råde. Planen skal fungere som et styringsverktøy i planlegging og saksbehandling som berører kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap. Arbeidet med kulturminneplanen ble påbegynt i forrige planperiode, og vil ferdigstilles og vedtas i løpet av denne planperioden.

Planbehov Grønne Råde

Kommunedelplan for kulturminner

Kulturminneplanen er under utarbeidelse og vedtas i denne kommunestyreperioden.

Kommuneplanens arealdel

I forbindelse med rulling av kommuneplanens arealdel skal det utarbeides et arealregnskap/naturregnskap.

5. Prioriterte planoppgaver 2024-2027

Planebehovet er vurdert ut fra målet om færrest mulig planer, samt krav om at planen skal være av strategisk viktig betydning og kunne kobles til overordnede målsettinger og utfordringer.

Planene er ordnet slik:

- Overordnede planer
- Kommunedelplaner
- Strategiske planer og temaplaner

Planstrategien inkluderer ikke fag/temaplaner og virksomhetsplaner som legges fram til orientering hos de folkevalgte, og heller ikke de lovpålagte planene som skal utarbeides årlig eller fireårlig.

5.1 Plangrep i kommunestyreperioden

- Det er kommunens Visjon Råde 2037 samt mål og satsningsområder fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel som er førende for hvilke plan- og utviklingsoppgaver som skal prioriteres i planperioden.
- «Vi i Råde» skal fremme innovasjon og nye arbeidsmetoder, og samhandling og nyskaping skal være i fokus.
- Færrest mulig planer er et mål, og det skal sikres tilstrekkelige ressurser til prioriterte planoppgaver innenfor prioriterte innsatsområder.
- Kommunens plan- og styringssystem skal fremme et helhetlig perspektiv, herunder tverrfaglighet og samhandling mellom og på tvers av fagområder, forvaltningsnivåer og interesser.
- Kunnskap, medvirkning og innbyggerdialog skal være grunnpilarer i alle planarbeider.
- Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi og kommuneplanens arealdel skal revideres.

5.2 Kommuneplanen

Ved behandling av planstrategi skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommuneplan for Råde kommune er relativt nylig vedtatt, hvor samfunnsdelen ble vedtatt i juni 2020 og arealdelen i desember 2023.

Samfunnsdelen er kommunens overordnede plan for samfunnsutviklingen, og førende for all annen planlegging. Samfunnsdelen ivaretar de viktigste nasjonale og regionale føringer for kommunal planlegging, bygger opp under visjonen Råde 2037 og viser mål for de viktigste utfordringene for kommunen som organisasjon og Rådesamfunnet.

Arealstrategien som ligger ved samfunnsdelen, er bindeleddet mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Kommuneplanens arealdel skal bidra til å realisere målene satt i samfunnsdelen og føringene gitt i arealstrategien. Arealdelen angir hovedtrekkene for arealdisponeringen for hele kommunen og fastsetter rammer og betingelser for nye tiltak og arealbruk.

Utfordringsbildet innenfor satsningsområdet *Leve hele livet i Råde* viser at kommunen har et behov for å se nærmere på mål og strategier som skal imøtese det utfordringsbildet som utspiller seg innenfor områdene helse, omsorg og oppvekst. Det vurderes derfor at kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres for å ivareta dette.

Kommunestyret vedtok ny kommuneplanens arealdel i desember 2023, hvor det i planbeskrivelsen sto følgende:

Råde har pr. i dag lite innslag av marine og maritime næringer, med størst fokus på båt og friluftsliv. Mulighetskartleggingen beskriver en rekke usikkerhetsmomenter for marine næringer langs Østfoldkysten, og kommunene må være forberedt på aktiv tilrettelegging for slike næringsområder. Kommunen ønsker ved neste rullering å se på mulighetene for å tilrettelegge for marine næringsområder.

Samfunnsdelen med arealstrategi legger føringer for rullering av kommuneplanens arealdel. Kommunen ønsker derfor nå å rullere kommuneplanens samfunnsdel og arealstrategi med den hensikt å kunne sikre en bærekraftig utvikling av kommunens kystnære områder i målet om å skape

Attraktive Råde. Etter at kommuneplanens samfunnsdel er rullert, skal arealdelen rulleres for å legge til rette for etablering av blågrønne næringer. Det skal som del av kommuneplanprosessen utarbeides et arealregnskap/naturregnskap for kommunen.

Foreslått rullering tar utgangspunkt i en forenklet rullering av kommuneplanens samfunnsdel, samt tilpasning av arealstrategien, og arealdel for å sikre en bærekraftig arealpolitikk i kommunen.

5.3 Oversikt over planbehov 2024-2027

Plantype	Status	Ansvar	Arbeidsperiode				Satsingsområder		
			2024	2025	2026	2027	Leve hele livet i Råde	Attraktive Råde	Grønne Råde
Overordnede planer									
Kommuneplanens samfunnsdel	Rev.	MPTE					x	x	x
Kommuneplanens arealdel	Rev.	MPTE					x	x	x
Beredskapsplan	Rev.	Kommunedirektør					x	x	x
Kommunedelplaner									
Kommunedelplan for kulturminner	Under arbeid	MPTE						x	x
Strategiske planer og temaplaner									
Strategisk plan for innbyggerinvolvering	Ny plan	Kommunedirektør					x	x	

Figur 8. Listen viser en oversikt over planbehovet i denne kommunestyreperiode.

5.4 Oversikt over kommunens eksisterende temaplaner, handlingsplaner og overordnede planer

Planer	Sist vedtatt	Planperiode	Erstattes av/kommentar
Overordnede planer			
Kommuneplanens samfunnsdel	2020	2020-2037	Kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.
Kommuneplanens arealdel	2023	2023-2037	Kommuneplanens arealdel skal rulleres.
Kommunedelplaner			
Kommunedelplan for klima og energi	2019	2019-2031	Handlingsdel rulleres årlig.
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	2017	2017-2029	Handlingsdel rulleres årlig.
Større arealplaner			
Områderegeringsplan for Karlshus sentrum	2022		
Strategiske planer og temaplaner			

Helse- og omsorgsplan	2016	2016-2020*	Kommuneplanens samfunnsdel.
Hovedplan for vann og avløp	2019	2019-2029	Handlingsdel rulleres årlig.
Trafikksikkerhetsplan	2019	2019-2037	Handlingsdel rulleres årlig.
Barnehageplan	2020	2020-2024*	
Helseberedskapsplan	2019		
Strategisk folkehelseplan	2019	2020-2037	Følges opp i økonomiplan og virksomhetsplanene
Boligsosial handlingsplan	2021	2021-2031	
Handlingsplaner			
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner	2015	2015-2019*	
Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme	2016	2016-2020*	
Handlingsplan for integrering og inkludering	2019	2019-2022*	
Naturmangfoldplan	2024	2024-2037	
Interkommunale planer			
Hovedplan for husholdningsavfall 2018-2021 for Moss, Rygge, Råde, Vestby og Våler	2018	2018-2021*	Erstattes av Hovedplan for husholdningsavfall for Mossregionen
Strategisk næringsplan for Mossregionen	2023	2023-2026	

Figur 9. Listen viser en oversikt over kommunens eksisterende planer med kommentarer om oppfølging.

*Ved utarbeidelse av planer setter man en periode planen skal gjelde for, det betyr imidlertid ikke at planen mister gyldighet når denne perioden er over. Vedtatte planer er gyldige frem til de enten erstattes av ny plan eller vedtas opphevet.